

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2016-11-01

Närvarande: F.d. justitieråden Gustaf Sandström och Lena Moore samt justitierådet Ingemar Persson.

Transporter av frihetsberövade

Enligt en lagrådsremiss den 19 oktober 2016 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
2. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
4. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,
5. lag om ändring i polislagen (1984:387),
6. lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
7. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,

8. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
9. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
10. lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
11. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,
12. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,
13. lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
14. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
15. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
16. lag om ändring i fängelselagen (2010:610),
17. lag om ändring i häkteslagen (2010:611),
18. lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder,
19. lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Linda Mohlin.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

1. Förslaget till lag om ändring i lagen om utlämning för brott

26 a §

I andra stycket (som inte ändras) förekommer formuleringen "får tas i förvar, dock längst under 48 timmar", som är en mycket vanlig förekommande formulering, särskilt i lagstiftningen som reglerar det internationella samarbetet. Eftersom det inte är möjligt att ta någon i förvar under ett antal timmar bör formuleringen, allteftersom tillfälle ges, ändras till hålla i förvar.

I samma stycke förekommer också uttrycket "är på fri fot". Det är ett gammalt och inarbetat uttryck och förekommer i ett stort antal lagar. Uttrycket måste emellertid anses så föråldrat att det, allteftersom tillfälle ges, bör ersättas med "inte är frihetsberövad".

Lagrådet föreslår att andra stycket formuleras enligt följande.

Om den som ska återföras inte är frihetsberövad får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, hållas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

26 c §

Ordet "en" före ordet utlämning bör utgå.

2. Förslaget till lag om ändring i lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

8 och 32 §§

I paragraferna bör uttrycket ta i förvar ändras till hålla i förvar, jfr Lagrådets förslag och kommentar vid lagförslag 1.

3. Förslaget till lag om ändring i lagen om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

14 §

I andra stycket bör uttrycket ta i förvar ändras till hålla i förvar, jfr Lagrådets förslag och kommentar vid lagförslag 1.

4. Förslaget till lag om ändring i lagen om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

40 a §

I fjärde stycket bör uttrycket ta i förvar ändras till hålla i förvar, jfr Lagrådets förslag och kommentar vid lagförslag 1.

6. Förslaget till lag om ändring i lagen om vård av missbrukare i vissa fall

45 §

För att göra regleringen tydligare och för att undvika en hänvisning till en följande paragraf bör det sakliga innehållet i inledningen av remissens förslag till ny 45 a § arbetas in i 45 § första stycket.

Det sammanfattande begreppet "transport" bör genomgående användas när det gäller den hjälp som Kriminalvården lämnar på vårdområdet.

Andra stycket kan förenklas och delas upp i två stycken.

Lagrådet föreslår följande formulering.

Polismyndigheten eller, om det gäller transport av någon som är frihetsberövad, Kriminalvården ska lämna hjälp för att

1. på begäran av socialnämnden
2.
3.
4. med stöd av denna lag.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att de särskilda befogenheter som anges i 10 och 10 a §§ polislagen (1984:387) eller, om det gäller en transport som utförs av Kriminalvården, 4 kap. 4 § och 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Andra stycket gäller inte en begäran av rätten och inte heller en begäran av Statens institutionsstyrelse om efterforskning.

45 a §

Om Lagrådets förslag rörande 45 § genomförs kan inledningen i remissens förslag till lagtext utgå. Att begäran ska ställas till Kriminalvården när det gäller transporter som den myndigheten ska utföra följer av 45 §; om en uttrycklig föreskrift om detta anses nödvändig bör den ges i förordning eller på myndighetsnivå.

Paragrafen kan därmed begränsas till att reglera vilka bestämmelser Kriminalvården ska tillämpa enligt följande.

Kriminalvården ska vid en transport enligt 45 § tillämpa följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

45 b och 45 c §§

Om Lagrådets förslag rörande 45 och 45 a §§ genomförs ska hänvisningen i paragraferna till 45 a § utgå. Dessutom bör ordet förflyttning i 45 c § ersättas med transport.

7. Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

43 §

Paragrafen bör utformas efter mönster av Lagrådets förslag till lydelse av 45 § i lagförslag 6, se Lagrådets förslag och kommentar vid den paragrafen, enligt följande.

Polismyndigheten eller, om det gäller en transport av någon som vårdas i ett sådant särskilt hem som avses i 12 §, Kriminalvården ska lämna hjälp på begäran av

1. socialnämnden ...
2. ...
3. ... honom eller henne.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att de särskilda befogenheter som anges i 10 och 10 a §§ polislagen (1984:387) eller, om det gäller en transport som utförs av Kriminalvården, 4 kap. 4 § och 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Andra stycket gäller inte en begäran av rätten och inte heller en begäran av Statens institutionsstyrelse om efterforskning.

43 a §

Om Lagrådets förslag rörande 43 § genomförs bör paragrafen ges motsvarande lydelse som 45 a § i lagförslag 6, se Lagrådets förslag vid kommentaren till den bestämmelsen, enligt följande.

Kriminalvården ska vid en transport enligt 43 § tillämpa följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

43 b och 43 c §§

Om Lagrådets förslag rörande 43 och 43 a §§ genomförs ska hänvisningen i paragraferna till 43 a § utgå. Dessutom bör ordet förflyttning i 43 c § ersättas med transport.

8. Förslaget till lag om ändring i lagen om psykiatrisk tvångsvård

47 §

Det sakliga innehållet i inledningen av remissens förslag till ny 47 a § bör, efter mönster av Lagrådets förslag till ändrad lydelse av 45 § i lagförslag 6, arbetas in i 47 § första stycket 6. Det bör alltså redan i punkten 6 framgå att Kriminalvårdens ansvar gäller patienter som är frihetsberövade (jfr 2 § ”Vård som ges när patienten är intagen på en sjukvårdsinrättning benämns psykiatrisk tvångsvård”). Se även Lagrådets kommentar vid 45 § i lagförslag 6.

Tredje stycket bör ges samma lydelse som andra stycket i 45 § i lagförslag 6, se Lagrådets förslag vid kommentaren till den bestämmelsen.

Lagrådet föreslår att andra och tredje styckena formuleras enligt följande.

Polismyndigheten eller, i fall som avses i 6, Kriminalvården ska lämna hjälp på begäran av

1. en läkare ...
2. ...

3. ...
4. ...
5. ...
6. chefsöverläkaren för att i annat fall transportera en patient som är intagen på sjukvårdsinrättning med stöd av denna lag, eller
7. ... denna lag.

En begäran enligt andra stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att de särskilda befogenheter som anges i 10 och 10 a §§ polislagen (1984:387) eller, om det gäller en transport som utförs av Kriminalvården, 4 kap. 4 § och 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

47 a §

Om Lagrådets förslag rörande 47 § genomförs bör paragrafen ges motsvarande lydelse som 45 a § i lagförslag 6, se Lagrådets förslag vid kommentaren till den bestämmelsen, enligt följande.

Kriminalvården ska vid en transport enligt 47 § tillämpa följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

47 b §

Om Lagrådets förslag rörande 47 och 47 a §§ genomförs ska hänvisningen i paragrafen till 47 a § utgå.

11. Förslaget till lag om ändring i lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård

20 §

I linje med Lagrådets förslag till lydelse av 45 § i lagförslag 6 (se Lagrådets förslag och kommentar vid den paragrafen) bör det sakliga innehållet i inledningen till remissens 20 a § arbetas in i 20 §. Att transport vid förflyttningar uteslutande ska utföras av Kriminalvården föranleder en annan lagteknisk utformning av första stycket än motsvarande bestämmelser i lagförslag 6, 7 och 8. Lagrådet föreslår att paragrafen ska ges följande lydelse.

Polismyndigheten ska på begäran av den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem lämna hjälp för att söka efter och hämta tillbaka den som dömts till sluten ungdomsvård om den dömden avvikit. Kriminalvården ska på begäran av den som förestår vården vid ett sådant hem lämna hjälp med transport vid förflyttning av den dömden.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att de särskilda befogenheter som anges i 10 och 10 a §§ polislagen (1984:387) eller, om det gäller en transport som utförs av Kriminalvården, 4 kap. 4 § och 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

20 a §

Om Lagrådets förslag rörande 20 § genomförs bör paragrafen ges motsvarande lydelse som 45 a § i lagförslag 6, se Lagrådets förslag vid kommentaren till den bestämmelsen, enligt följande.

Kriminalvården ska vid en transport enligt 20 § tillämpa följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

20 b och 20 c §§

Om Lagrådets förslag rörande 20 och 20 a §§ genomförs ska hänvisningen i paragraferna till 20 a § utgå. Dessutom bör ordet förflyttning i 20 c § ersättas med transport.

13. Förslaget till lag om ändring i lagen om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen

Den i remissen föreslagna bestämmelsen bör, i stället för att tas in i 25 §, tas in i en ny 31 a §, omedelbart efter rubriken Transport av frihetsberövade genom Sverige. Rubriken bör samtidigt ändras till Transport av frihetsberövade i och genom Sverige.

15. Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen

19 a §

Ordet förflytta i paragrafens inledning bör ersättas av ordet transportera. Se Lagrådets kommentar vid 45 § i lagförslag 6.

19 b §

Ordet förflyttning bör ersättas av ordet transport. Se Lagrådets kommentar vid 45 § i lagförslag 6.

Rubriken närmast före 18 § bör ändras till Verkställighet av beslut om förvar och transport av förvarstagna.

19. Förslaget till lag om ändring i lagen om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

2 kap. 12 §

I andra stycket bör uttrycket ta i förvar ändras till hålla i förvar, jfr Lagrådets kommentar vid lagförslag 1.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.